

*Doctoral Research
Докторантски изследвания*

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ 2007 – 2013“ – ИНСТРУМЕНТ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПОЛИТИКИ ЗА ПРОДЪЛЖАВАЩА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИТЕ СПЕЦИАЛИСТИ

(РЕФЛЕКСИВНА КАРТИНА)

Анелия Андреева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме. В новата образователна среда на XXI век най-важното лице в съвременното училище е учещият се учител. Тенденцията за единен педагогически подход към всяко дете, независимо от неговите персонални характеристики, обосновава необходимостта в практиката да бъде приложен единен иновативен подход от страна на педагозите, ангажирани с реализирането на цялостния процес по образованието и възпитанието на всяко дете. Първи опит този въпрос да бъде решен на системно и национално ниво се направи с проект по ОПРЧР „Квалификация на педагогическите специалисти“. Очакваните резултати от осъществяването в цялата страна обучения са педагогическите специалисти, участващи в тях е да доразвият и разширят своите професионални знания, умения и компетентности за работа с деца и ученици.

Keywords: qualification, pedagogical specialists, professional knowledge, skills, competencies, evaluation, intercultural environment, special educational needs

Въведение

В новата образователна среда на XXI век най-важното лице в съвременното училище е учещият се учител. Много проучвания показват, че качеството на образователната система не може да надвиши качеството на преподавателите. Факторът „човешки капитал“ обяснява до 60 на сто от успеха или неуспеха на дадено училище, сочи статистиката. Учителската ефективност е по-значима от големината на класа и от организацията на учебната програма. Новата интернет реалност превръща учителя от основен източник на знания в медиатор за тяхното овладяване. Нараства ролята му за изгражда-

нето на практически умения за пълноценно участие на бъдещите граждани в обществените процеси. Образованието на учителите и обучението им в работна среда следва да придобие решаваща роля за оформяне на виждането относно образованието за устойчиво развитие и за определяне на конкретните начини за неговото прилагане в училищата, ПОО и институциите за предучилищно възпитание и подготовка. Квалификациите, компетентностите и ангажираността на учителите, училищните директори и кадрите за подготовка на учители са важни фактори за постигане на високи образователни резултати. Ето защо е от решаващо значение за преподавателския състав и училищните ръководители да се осигури продължаващо професионално развитие, отговарящо на най-високите стандарти и подкрепено с необходимите услуги за образователна и професионална подкрепа. Важен компонент в квалификационните дейности е и обучението на учителите за използване на нови, включително интерактивни методи за преподаване с цел създаване на по-голяма атрактивност на образователния процес и повишаване на интереса на учениците. Акцентът е поставен върху засилване на практическата насоченост на обучението и съвременното ръководене на учебните дейности в класната стая, така че ученикът да бъде активен участник в процеса. В пряка връзка с усвояването и прилагането на нови методи в преподаването е и обучението на учителите по ИКТ.

В продължение на три години (2010 – 2012 г.) екип от образователни експерти проведеха предварителни изследвания на нуждите и дефицитите в системата на средното образование в цялата страна, като използваха следните методи за диагностика на нуждите от обучение и развитие: наблюдение, въпросници, консултации, интервюта, групови дискусии, тестове, справки, доклади, печатни материали, работни образци и др. Сравниха съществуващите умения и равнището на изпълнение на задачите, стоящи пред системата на средното образование, с необходимите (желани) умения и компетентности на учителите (сега и в бъдеще).

Задачи на изследването

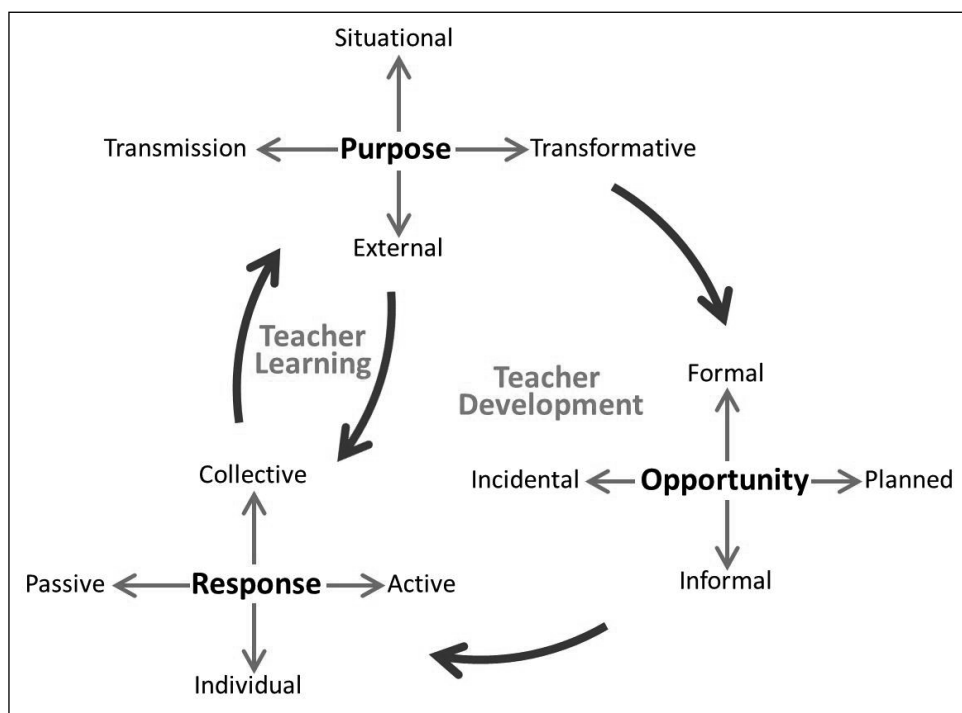
След анализа на резултатите за потребностите от обучение и развитие възникнаха следните въпроси, на които ще се опитаме да намерим отговор в настоящото изследване:

- доколко обучението на учителите е адекватен отговор на конкретните проблеми на образованието;
- какъв тип обучение е необходимо за конкретната ситуация;
- как то може да бъде осигурено в национален обхват.

В настоящото изследване са използвани метода на документален анализ на релевантни за темата документи, метода на сравнителния анализ, включващ дейности за търсене, анализ и сравнение на най-добрите практики, с цел

да се използват резултатите, получени в процеса на съпоставяне, за да се оползотворят извлечените поуки.

Развитието и обучението на учителите може да бъде концептуализирано като уеднаквен цикличен процес, който съдържа *цел*, *възможност* и *отговор*, представени във Фиг.1 по-долу. Следвайки това обобщение, развитието на учителите е процес на надграждане на знанието, практиката и статута на индивида или група от учители и се подразбира като синоним за продължаваща квалификация на учители. Обучението на учители е интерпретация, приложение и субективизация на процеса на развитие на учителите като индивиди или групи от учители.

Фиг.1. Развитие и образование на учители – многоизмерен процес (Ераут, 1977; Еванс, 2002; Кенеди, 2005; Кели, 2006; Фрейзър и колектив, 2007)

В основата на професионалното развитие на педагогическите специалисти стои процесът на квалификация. Поставяйки педагогическия специалист в центъра на процесите и взаимовръзките на квалификационния процес, то

следващият кръг от процеси и взаимовръзки се оформя от програмите за обучение. Те, на свой ред, са съставени от теми или курсове, всеки един от които формира определени знания и умения. От тях, в процеса на квалификация на педагогическия специалист, се формират компетентности, чрез които се постигат целите на квалификацията.

Преходът към общество, култура и икономика, основани на знанието, личностните умения и компетентности, изисква модернизация, стимулирано развитие и постоянно подобряване на системите за професионално образование и обучение, като адекватна реакция на бързите социални, политически и икономически промени. Крайната цел е тези системи така да бъдат доразвити и усъвършенствани така, че да допринесат за увеличаване на заетостта, пълноценната реализация и социалната интеграция и да улеснят и гарантират достъпа до образование за всички, без дискриминационни маркери и ограничители, с постоянна грижа за децата.

Рефлексивна картина на инструментите за реализация на продължаващата квалификация

Един от възможните инструменти за реализиране на политики за професионално развитие на учителите дава Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси 2007 – 2013“ – стратегически документ, който е рамка за усвояване на финансови средства, съфинансирани от Европейския социален фонд на Европейския съюз и националния бюджет в рамките на програмния период 2007 – 2013 г. и обхваща територията на цялата страна, подцел „Сближаване“. Тя е съставна част от Националната стратегическа референтна рамка, една от основните цели на която е „развитие на човешкия капитал с цел осигуряване на по-висока заетост, доходи и социална интеграция“.

При изпълнението на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ са преследвани различни специфични цели, между които:

- повишаване на предлагането на труд и качеството на работната сила;
- увеличено инвестиране в човешкия капитал чрез по-добро и по-достъпно образование.

За постигане на поставените цели Оперативната програма е фокусирана върху реализирането на различни приоритетни оси, между които е Приоритетна ос 3: „Подобряване на качеството на образованието и обучението в съответствие с потребностите на пазара на труда за изграждане на икономика, основана на знанието“. В рамките на този приоритет е разработен проект „Квалификация на педагогическите специалисти“, отговарящ с целите и дейностите, заложи в основни програмни документи: Програма на правителството за европейското развитие на България, Програмата за

развитие на образованието, науката и младежките политики в Република България 2009 – 2013 година, Националната програма за реформи 2010 – 2013 г., Националната програма за развитие на училищното образование, предучилищно възпитание и подготовка 2006 – 2015 г., стратегия „Европа 2020“, ОП РЧР, където подготовката на учителите е изведена като ключов елемент за осигуряване на по-високо качество на образованието. Системата за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти е един от инструментите за успешното реализиране на тази основна стратегическа цел и в същото време гарант за постигането на високи резултати в обучението на учениците, както и необходимо условие за професионалното израстване на кадрите. Общата цел е повишаване на равнището на професионална компетентност на педагогическите специалисти по отношение на научната, педагогическата, методическата и управленската подготовка и създаване на мотивация за саморазвитие и самоусъвършенстване. Специфичните цели са:

1. Създаване на възможности за по-бърза адаптация и професионално развитие на новоназначени млади учители, които желаят да повишат професионалната си квалификация.

2. Създаване на условия за системна и непрекъсната квалификация (въвеждаща, поддържаща и надграждаща) на педагогическите специалисти, както и за мотивирането им за усъвършенстване на знанията, уменията и компетентностите им в контекста на ученето през целия живот.

3. Създаване на условия за насърчаване и подкрепа на професионалното развитие на изявени учители с доказани постижения чрез осигуряване на информираност и достъп до актуална методическа, педагогическа и научна литература в сферата на професионалния интерес и доказани добри практики, както и осигуряване на възможности за публикации в национални и международни специализирани педагогически издания.

4. Създаване на система за управление на квалификацията.

5. Изграждане и усъвършенстване на базови управленски компетентности на педагогическите специалисти.

6. Усъвършенстване на мениджърските умения на директори на училища и детски градини за ефективно управление на финансовите ресурси.

Разширяването на ефекта от реализацията на обучението се постига чрез създаването на нови учебни програми за обучение на педагогически специалисти с цел придобиване на знания и формиране на умения за разрешаване на проблеми, идентифицирани като дефицити, и е предпоставка за изпълнение на основната стратегическа цел – повишаване на качеството на образованието. Това има дългосрочен икономически и социален ефект и създава условия за повишаване на социалния статус на педагогическите специалисти.

Съпоставка на темите на обученията и изследваните дефицити

За нуждите на настоящето изследване е направен анализ на краткосрочните обучения за учители с определена тематична насоченост, съответстваща на анализирания дефицити.

В Стратегическите приоритети на образователната политика на България се обосновава тенденцията за единен педагогически подход към всяко дете, независимо от неговите персонални характеристики или отклонения от психофизиологическата и/или социална възрастова норма, което обосновава необходимостта в практиката да бъдат преодолени нагласите към сегрегация – както по отношение на отделни деца (със специални образователни потребности, с различен етнически и социален статус, с изяви дарби и т.н.), така и към различните институции (помощни училища, дневни социални центрове за деца с увреждания, домове за деца, лишени от родителска грижа, училища-интернати за деца с увреждания и т.н.). Тази тенденция изисква нов, иновативен подход и от страна на педагогическите кадри, ангажирани с реализирането на цялостния процес по образованието и възпитанието на всяко дете.

На национално равнище е изготвена документация и процедура, валидна за цялата страна, което позволява реализирането на този единен подход при прилагането на педагогическите технологии – както управленски (от страна на директорите), така и изпълнителски (от страна на учителите и непедagogическия персонал). Сериозните затруднения се предизвикват от страна на реализацията на процесите, които в строго индивидуалната работа с деца със специални педагогически потребности имат комплексна насоченост: диагностична, образователна, възпитателна, корекционна, социализираща, организационна. Институциите, които имат отношение към процесите на интегриране и приобщаване на деца със СОП в детските градини и училищата, са разнородни, което поставя допълнителни изисквания към планирането и управлението на педагогическите процеси и работата с приемащата детето среда. Реализиране на очакванията към педагогическите специалисти в детските градини и училищата да реализират образователно-възпитателния процес с деца със СОП без предварителна специализирана подготовка, са възможни само след системно и специално организирано обучение, при което би се подобрила ясната визия за практико-приложния им характер.

В системата на училищното образование и стратегическите национални документи се постига консенсус по два приоритета: повишаване на качеството на образованието и осигуряване на равен достъп до качествено образование. Националните ключови цели са свързани с подобряване на обхвата на децата в ученическа възраст, превенция на отпадането и създаване на възможности за връщане в образователната система (интервенция и компенсация).

В европейски и национален контекст предстои решаването на проблемите с нарастващата безработица и бедност сред представителите на уязвимите групи и общности. Мултиетническият характер на населението у нас – наличието на три етнически общности (българи, турци и роми), множеството етнически групи, подгрупи и деления, както и конфесионални групи, изискват познаване и отчитане на спецификите в процеса на педагогическо взаимодействие. Според анализ на Световната банка и анализ на PISA 2009, направен от ЦКОКО, резултатите на учениците от средишните и защитените училища са по-ниски от средните за страната. Проблемът се корени в спецификата на средата, в която оперират тези училища, като учителите имат нужда да овладеят нови методи за работа.

Предвидените обучения на педагогически специалисти за формиране на знания, умения и компетентности за работа в интеркултурна среда, насочени към педагогически специалисти от средишни и защитени училища, където проблемите за социално и образователно включване са най-проявени, но са актуални и за всички останали училища поради глобализацията и многообразието на съвременния свят.

Особено място сред дейностите по обучение заема повишаването на знанията, уменията и компетентностите на педагогическите специалисти в областта на оценяването на учениците. Специфичният характер на тази дейност се определя от обстоятелството, че оценяването пронизва почти всички аспекти на образователния процес в училище, независимо от етапа на обучение или предметната област, в която се осъществява. Въпросите, свързани с оценяването на учениците, са неделими от глобалния въпрос за качеството на цялостния процес на обучение, т.е. колко добре образователната система реализира мисията си на социализираща институция. Нашата образователна система е изработила редица механизми за своевременен, текущ вътрешен контрол на процесите, протичащи в нея, най-ефективният сред които е оценяването на знанията, уменията и компетентностите на учениците, които се намират във фокуса на нейната дейност. Образователната практика познава различни видове, форми и методи на оценяване, чрез които се осъществяват разнообразни образователни и социални цели. В тяхната съвкупност те могат да се разглеждат като един от най-мощните канали за обратна връзка, по които тече важна информация за работата на образователната система. Оценяването на учениците е един от най-надеждните начини за установяване на проблемите в училище, независимо дали са на системно равнище, на равнище училище, или засягат отделния ученик. Това е не просто механизъм за регистриране или описване на постиженията и прогреса на учениците, а мощна движеща сила за промяна в образователната система, водеща до съществено подобряване на нейното качество и до по-високи стандарти на обучение.

Обучението за превенция на училищното насилие, агресията и други негативни прояви в училище се налага както от Референтната рамка на ЕС, така и от първостепенното значение за изграждането на ключови компетентности, ориентирани към личностно развитие на детето през целия му живот. Превенцията на училищното насилие, агресията и други негативни прояви в училище е въпрос с безспорна важност за българското общество и за българското училище. Неговата релевантност се обуславя от няколко фактора. Първо, той е свързан с живота и здравето на учениците, учителите и останалия педагогически и непедагогически персонал, следователно се отнася непосредствено към въпроса за тяхната лична безопасност и комфорт. Второ, той има непосредствено отношение към избора и качеството в учителската професия. И трето, превенцията на насилието, агресията и други негативни прояви в българското училище е свързана с формирането на гражданските компетентности и умения за междуличностно общуване, които са фиксирани като една от осемте групи компетентности в Европейската референтна рамка. Според данни, предоставени от различни институции и изследователски центрове, тенденцията в българските училища е сходна с тази в училищата на другите страни членки на ЕС. И в тези страни, и у нас, тя е към нарастване. Въпреки че у нас не е осъществено представително изследване, съществуват частични данни, които са повече от обезпокоителни. Според изследване на „Зонта клуб“, проведено сред 1743 деца на възраст между 12 и 18 години от 7 столични училища и два дома за деца, лишени от родителска грижа, 55 на сто от децата са били обект на насилие, а 31 процента от интервюираните ученици смятат себе си за агресивни. Медиите разгласиха шокиращи случаи на насилие в училище. Според проучване на Алфа Рискърч, проведено през 2006 год., почти 70% от учениците признават, че в техните училища има случаи на агресия. Според родители и деца лошата семейна среда (73%) и липсата на дисциплина в училище (68%) са сред основните причини за агресивното поведение в училищна среда.

Данните от изследвания на общественото мнение показват, че липсва респект към училището като институция. Както учениците (81%), така и родителите (92%), вярват, че нивото на агресия в училищата е високо. Според 63% от възрастните обаче тази тенденция се е увеличила през последните години. Като причини за това те изтъкват лошата семейна среда, липсата на дисциплина в училищата и материалните различия между децата. Като причина за насилието между децата родителите изтъкват компютърните игри, в които има агресия, както и медиите, които показват насилие. Половината от учителите и учениците вярват, че на деца, които са проявили агресия, следва да се помогне в училищната среда. Според почти 55% от родителите и 37% от децата в такива случаи следва да се търси помощта на социални инсти-

туции. Данни от проучване на UNICEF „Нивото на насилието в българските училища“ за 2007 г. показват, че 25% от децата твърдят, че стават жертви на насилие поне веднъж седмично, а понякога и по-често, докато 10% от децата признават, че тормозят своите връстници. Във всеки клас поне две деца са малтретирани, а три деца проявяват някаква форма на агресия спрямо своите съученици.

Агресивното поведение в училище много често е резултат от развитието на фактори извън училищната среда. Изследванията показват, че все по-често агресията е форма на провокация към реда и авторитета на учителите и на възрастните като цяло. Специфичните форми на провокация, които имат за цел да предизвикат реакция от страна на преподавателите и училищната администрация, се възприемат като форма на себеутвърждаване в представите на все повече деца в училищна възраст. Училището все по-често придобива значението на специфична сцена, на която децата експериментират модели на поведение, чрез което се опитват да предизвикат вниманието и одобрението на връстниците си. Това е само едно от измеренията на дефицита на социални умения, което оказва пряко влияние върху общото равнище на агресивност в училищна среда. В този смисъл, ефективното управление на конфликти и превенцията придобиват все по-съществено значение в процеса на усвояване на адекватни социални умения за общуване и постигане на цели.

Кроскултурно изследване, проведено сред учители от страни на ЕС, показва, че първата причина за напускането на учителската професия са нерешените проблеми с дисциплината на учениците, която създава най-голям професионален дискомфорт. Като се има предвид възрастовата структура на българското учителство и неговата средна възраст, варираща около и над 50-те, може да се приеме с висока степен на сигурност, че те не са обучавани по време на следването си в превенция на агресията и справяне с насилие и конфликти.

Общата констатация е, че като цяло, учителите се чувстват неподготвени и изтъкват нуждата от обучение за справяне с агресията и насилието в училище. За да бъде осъществено това, е нужно да се повиши нивото на информираност, да се създаде среда от обучени специалисти, да се ангажира обществеността, да се повиши компетентността на педагозите, работещи с деца, и обучението им да се превърне в инструмент за оценка на риска от насилие с цел превенцията му в образователните институции.

Българското предучилищно образование утвърждава в своето историческо наследство европейски ориентиран образователен модел върху философията и стратегическите послания за учене през целия живот. Реализирането на тази концепция има своите основания и приоритети в периода на предучилищното детство. Предучилищният период е смислово и

съдържателно изразена самоценна реалност, в която детето утвърждава своето социално присъствие в групата от връстници и света, демонстрира познание, творческо отношение и култура на пресъздаване на света. Същевременно ранното предучилищно образование продължава логично в подготвителната група – завършващия етап на задължителното предучилищно образование и подготовка за училище. Двата основополагащи етапа са неделими и обвързани. Чрез обучение на екипите в детските градини е необходимо да се формират у педагогическите специалисти нови знания и умения, необходими в динамично променящата се съвременна среда, която предполага овладяване на ключовите компетенции още в предучилищното обучение.

Като фокус за основополагащите представи и закономерности на педагогическото взаимодействие, предучилищното образование систематизира педагогическите функции на образователните институционални и неинституционални структури. Детската градина е основният гарант, като функционираща институция, за реализация на държавните образователни изисквания за учебно съдържание в предучилищна възраст (2005). Тя осъществява своята мисия на организирано и целенасочено педагогическо взаимодействие между учителя/родителя, детето и детската общност. Чрез обученията трябва да бъдат предадени и усвоени ключови умения и компетентности у учителите за изграждане на педагогически стратегии, позволяващи адаптация в променяща се среда и предоставящи възможност за овладяване на ключови компетенции от децата още в предучилищното обучение. Обучението предполага поставяне на основите на личностно изразяване и развитие, гражданско съзнание за правата на детето, за социална интеграция и реализация на намерения и бъдещи проекти. Обучението е насочено към учителите от всяка детска градина, като се обучава екип от двама човека – представители на детската градина. Приоритетите са социалните умения да се трансформират под влияние на когнитивните умения.

Специфични цели на обученията

1. Формиране и развиване у педагогическите специалисти на ключови умения за разпознаване на отделните видове увреждания и заболявания у децата със специални образователни потребности; запознаване със спецификата на организация на средата им: дневен режим, хранене, рехабилитация, съпътстваща терапия.
2. Подобряване на технологиите за планиране и управление на процеса на приобщаване на децата със СОП; за тяхната интеграция и приобщаване в приемащата среда.
3. Усвояване на техники за кризисна интервенция (техники за справяне).

4. Създаване на информираност и компетенции за изграждане на адекватни индивидуални педагогически технологии за работа с тези деца в детската градина и общообразователното училище.

5. Създаване на социокултурна компетентност на педагогическия специалист. Идентифициране и назоваване на проблемите за работа в интеркултурна среда в училищната общност. Специфика на защитените и средишните училища.

6. Познаване и прилагане на етнопедагогически и етнопсихологически модели за образование в интеркултурна среда, директивни и пожелателни документи за социокултурно многообразие, интеркултурно образование и образователна интеграция на малцинствата.

7. Развиване на уменията на педагогическите специалисти за изграждане и прилагане на педагогически и частнодидактически технологии и форми на взаимодействие с детето и ученика в интеркултурна среда.

8. Познаване и прилагане на етнопедагогически модели за взаимодействие с родителите в условията на мултиетническа среда.

9. Създаване на условия и мотивиране на педагогическите специалисти да разширяват и усъвършенстват своите общи компетентности в областта на оценяването и да реализират устойчиво кариерно развитие.

10. Разширяване на знанията на педагогическите специалисти за постиженията на съвременната наука в областта на моделирането на основните механизми на оценяването на постижения и нагласи.

11. Разширяване на знанията на педагогическите специалисти за съвременните подходи, видове, форми и методи на оценяване.

12. Запознаване на педагогическите специалисти със съвременните иновативни практики в областта на оценяването на постижения и нагласи.

13. Повишаване на равнището на умения на педагогическите специалисти за прилагане на подходящи методи за оценяване, адекватни на образователните цели и на съответната педагогическа ситуация.

14. Повишаване на равнището на умения на педагогическите специалисти за използването на готови и за самостоятелно разработване на собствени качествени инструменти за оценяване.

15. Утвърждаване нормите на мира и ненасилието като основни норми на съжителство между носители на различни култури в училище.

16. Обединяване на усилията на всички заинтересовани страни за намаляване на агресията и насилието в училище.

17. Изграждане на екипи от специалисти, които са в състояние да: реагират на прояви на агресия и насилие; обучават членовете на училищната общност за справяне с агресия и насилие; допринасят за създаване на среда на нетърпимост към агресията и насилието; допринасят за изграждане на благоприятна среда за трансформиране на насилствените конфликти в ненасилствени.

18. Създаване на компетентности у детския учител за изграждане на потребностно-мотивационна среда на детето за общуване.

19. Познаване и прилагане на модели за образователни стратегии за стимулиране на културни компетенции за комуникация на роден и чужд език, компетенции за игра и детско творчество с цел социална адаптивност и увереност в собствената индивидуалност и самостоятелност.

20. Познаване и прилагане на педагогическо взаимодействие, насочено към социализиращи процеси – гражданска и социална култура, интерес към техническия прогрес и др. Развиване на уменията на педагогическите специалисти за изграждане и прилагане на педагогически и частно дидактически технологии и форми на взаимодействие с детето в предучилищното обучение.

21. Познаване и прилагане на организацията на разнообразна образователна среда.

Усилията на екипите, представляващи пред педагогическите специалисти обучителните курсове, са насочени към осигуряването на качествено образование чрез преодоляване на дефицитите, затрудненията и пропуските в знанията, уменията и компетентностите на педагогическите специалисти с акцент върху експертната, модераторната и медиаторната функция на самите педагози.

Обученията са насочени към устойчиви решения, чиято бърза и успешна реализация в България е от изключително значение в настоящия период. Сред тези решения са:

- увеличаване на обхвата на децата в ученическа възраст;
- превенция на отпадането от образователната система и преждевременното ѝ напускане;
- създаване на възможности за връщане в нея (интервенция, компенсация, реинтеграция и ресоциализация);
- подобряване на качеството на образованието чрез:
- усвояване на ключови знания, умения и компетентности в съответствие с Националната квалификационна рамка на Република България (чрез въвеждане на адекватни съвременни държавни образователни стандарти, в това число и стандарт по интеркултурно образование);
- усъвършенстване на механизмите за (само)управление на качеството на резултатите, постигнати в системата на училищното образование (създаване на цялостна независима система за оценка на качеството, гарантираща неговата адекватност във времето; мониторинг на индивидуалните постижения на учениците и кодираните в него количествени и качествени индикатори).

Участие на педагогическите специалисти в обучението

В обучението – предмет на изследването, са включени екипи от всички училища и детски градини, с общ брой 37 900 човека. Участниците в обучението:

- са мотивирани да работят в сферата на проекта;
- са убедени в необходимостта да се обучават, да придобиват нови и подобряват съществуващите си компетенции;
- са готови да разпространяват получените знания и умения;
- споделят собствения и прилагат чуждия опит;
- работят с всички членове на училищната общност – учители, ученици, родители, административен и друг персонал, за мултиплициране на опита си от обучението за работа в интеркултурна среда.

Привличането на голям брой педагогически специалисти от всички училища в България допринася за реформирането на образователния процес и създава необходимите условия за изграждане на широка мрежа от активни специалисти, преминали курсовете, които да поддържат отношения на сътрудничество, взаимопомощ и професионален обмен на знания, умения, опит и успешни практики.

В реализирането на обученията бяха създадени условия за изпълнение на една от главните цели – изграждане на теоретична и практическа система от обучителни дейности (присъствени и дистанционни), осигуряване на необходимите дидактически материали и техническа база, както и разработването на ефективни техники за комуникация и професионален обмен с акцент върху електронните ресурси и дистанционното консултиране.

Очакваните резултати от осъществяваните в цялата страна обучения са педагогическите специалисти, участващи в тях, да доразвият и разширят своите професионални знания, умения и компетентности. Изпълнявайки своята експертна, модераторна и медиаторна функция, учителите на България трябва да насърчават и подпомагат младите хора да развиват своите дарби, умения и познавателни интереси в посока на активно и осъзнато самоусъвършенстване, на ясна представа и оценка за собствения си личностен потенциал, на отговорна, успешна и автономна себerealизация.

В заключение следва да отбележим, че настоящото изследване е само първи етап от цялостната рефлексивна картина на продължаващата квалификация на педагогическите специалисти след приемането на България в Европейския съюз, фокусирана върху обученията, реализирани чрез финансовите инструменти на Европейската общност.

ЛИТЕРАТУРА

- Колева, И. (2012). *Етнопсихологически модел на образователното взаимодействие*. София: РААБЕ.
- Kendal, A. (2013). *Listening to teachers talk about CPD: a multi-national case study*. <http://leonardo-pactt.wikispace.com/>

**HUMAN RESOURCES DEVELOPMENT PROGRAM
2007 – 2013 - INSTRUMENT FOR IMPLEMENTATION
OF POLICIES FOR CONTINUING PROFESSIONAL
QUALIFICATIONS OF PEDAGOGICAL SPECIALISTS**

Abstract. In the contemporary, fast-paced educational environment of the 21st century, the most important person in schools is the learning teacher. The world-wide trend of united pedagogical approach towards each child, regardless of its personal capabilities, justifies the urge to implement an innovative practical approach by the tutors, involved in the overall process of education, upbringing and socialization of children. The project “Training of teaching professionals” was a first attempt systematically resolving this issue at national level. The targeted results of the ongoing nationwide training are to further develop and expand the teaching professionals’s knowledge, skills and competencies, need for their work with children and students.

✉ **Mrs. Aneliya Andreeva, PhD student**
Sofia University
E-mail: andreevaaneliyael@gmail.com